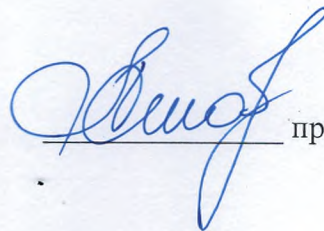

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Історичний факультет
Кафедра соціальних і правових дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач кафедри
проф. Л.С. Шачковська
30 серпня 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВВ 1.04 «ПРАВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ»

Галузь знань 08 Право
Спеціальність 081 Право
Освітня програма Право

Робоча програма з дисципліни «Право Європейського Союзу» для здобувачів вищої освіти спеціальності 081 Право

Розробник: кандидат юридичних наук, доцент Цимбал В.О.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри соціальних і правових дисциплін
Протокол № 1 від 30 серпня 2021 року

Завідувач кафедри

проф. Л.С. Шачковська

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні науково-методичної комісії історичного факультету

Протокол № 30 від 30 серпня 2021 року

Голова науково-методичної
комісії історичного факультету

проф. З.В. Священко

Пролонговано:

на 20__/20__ н. р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н. р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н. р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н. р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	Вибіркова	Вибіркова
Мова викладання, навчання та оцінювання	Українська	Українська
Загальний обсяг у кредитах ЄКТС / годинах	4/120	4/120
Курс	2	2
Семестр	4	4
Кількість змістових модулів із розподілом:	2	2
Обсяг кредитів	4	4
Обсяг годин, у тому числі:	120	120
Аудиторні:	40	10
Лекційні	20	6
Семінарські / Практичні	20	4
Лабораторні	–	–
Самостійна робота	80	110
Індивідуальні завдання	–	–
Форма семестрового контролю	Залік	Залік

2. Мета й завдання навчальної дисципліни

Мета – формування системи знань з теорії і практики права ЄС; засвоєнні студентами особливостей та основних понять, категорій, інститутів та галузей права ЄС; закономірностей розвитку міжнародних відносин тощо.

Завданням дисципліни відповідно до освітньо-професійної програми є досягнення наступних компетентностей:

Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Здатність працювати в команді.

Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та потреби його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

Знання і розуміння міжнародних стандартів прав людини, положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.

Знання і розуміння основ міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.

Знання і розуміння основ права Європейського союзу

3. Результати навчання за дисципліною

Відповідно до освітньо-професійної програми, дисципліною забезпечуються наступні програмні результати навчання:

Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.

Робити короткий висновок щодо окремих проблем з достатньою обґрунтованістю.

Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.

Пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контекстів.

Працювати в групі, формуючи власний внесок у виконання завдань групи.

Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи.

Демонструвати потрібні знання та розуміння сутності й змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права.

Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

Застосовувати набуті знання в різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти й формувати обґрунтовані правові висновки.

Готувати проекти потрібних документів відповідно до правового висновку, зробленого в різних правових ситуаціях.

Таким чином, у результаті вивчення навчальної дисципліни студент отримує: знання: основних методологій в пізнанні міжнародно-правових явищ в контексті права ЄС; предмету міжнародно-правового регулювання; сутності та змісту основних категорій та понять, інститутів права ЄС; сутності та видів суб'єктів права ЄС; міжнародно-правового визнання держав та урядів згідно права ЄС; правонаступництво держав; сутності та класифікації норм права ЄС; джерел права ЄС; принципів права ЄС; міжнародно-правових актів, сферою яких є встановлення процедур мирного вирішення міжнародних спорів; поняття, форми та структури міжнародного договору відповідно права ЄС та національного законодавства; складу органів зовнішніх відносин ЄС; вміння: вільно володіти основними категоріями права ЄС, правильно застосувати їх при оцінюванні конкретних ситуацій; враховувати норми права ЄС при забезпеченні дотримання законодавства суб'єктами права; знаходити інформацію, що надає правові основи рішенням, що приймаються уповноваженими державою особами; враховувати норми права ЄС при розробці нормативно-правових актів національного законодавства згідно з профілем своєї професійної діяльності; обирати найбільш ефективні способи вирішення спорів; визначати процедуру розгляду справ Європейським судом з прав людини

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль I. ГЕНЕЗИС ТА ПРИРОДА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЯК ОСОБЛИВОГО ПОЛІТИКО-ПРАВОВОГО ФЕНОМЕНУ. ІНСТИТУЦІЙНА СИСТЕМА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Тема 1. Історія європейської інтеграції

Передумови інтеграційних процесів у Західній Європі та еволюція ідеї європейської єдності. Інтенсифікація об'єднавчих процесів у Європі після Другої світової війни. План Р. Шумана 1950 р. Поняття “комунітарний метод”, його відмінність від методу міжурядового співробітництва. Створення Європейських співтовариств (Європейського співтовариства з вугілля та сталі, Європейського економічного співтовариства, Європейського співтовариства з атомної енергії) як провідний напрям реалізації європейської інтеграції після Другої світової війни. Розвиток Європейських співтовариств у 1960-1980-х рр. Значення Єдиного європейського акта 1986 р. Ідея створення Європейського Союзу (ЄС) та її втілення в Маастрихтському договорі 1992 р. Реформування Союзу за Амстердамським (1997 р.) та Ніщцьким (1999 р.) договорами. “Хвилі” розширення ЄС. Проект Договору про запровадження Конституції для Європи 2004 р., причини його провалу. Модернізація ЄС у зв'язку з набуттям чинності Лісабонського договору 2007 р.

Тема 2. Політико-правова природа Європейського Союзу

Цінності ЄС, їх практичне значення. Еволюція правосуб'єктності ЄС. Лісабонський договір і питання правосуб'єктності ЄС. Міжнародна правосуб'єктність ЄС та способи її реалізації. Правосуб'єктність ЄС за національними правом держав-членів. Компетенція Європейського Союзу, її характер, зміст і види. Реалізація компетенції ЄС. Розмежування предметів відання та повноважень між ЄС і державами-членами. Принципи субсидіарності та пропорційності. Юридичні процедури розширення компетенції ЄС. Можливість повернення компетенції ЄС державам-членам. Фінансування діяльності ЄС. Бюджет ЄС: джерела формування, порядок прийняття і виконання. Політична природа Європейського Союзу. Проблема “дефіциту демократії ” та засоби її подолання. Основні концепції правової природи ЄС.

Тема 3. Загальна характеристика інституційної системи Європейського Союзу

Генезис інституційної системи ЄС. Склад інституційної системи ЄС: інститути, органи, агенції. Джерела правового статусу інституційної системи ЄС. Визначення та відмінність між статусом інститутів, органів, агенцій ЄС. Інтереси, які представляють інститути, органи, агенції ЄС. Основоположні принципи інституційної системи ЄС: принцип інституційної рівноваги, принцип пріоритету норм права ЄС, принцип пропорційності та субсидіарності. Європейський парламент: склад і порядок формування, правовий статус депутатів, організаційна структура, повноваження, порядок роботи. Європейська рада: склад, повноваження, порядок роботи і прийняття рішень. Голова Європейської ради (Президент ЄС). Рада: склад і порядок формування, організаційна структура, повноваження, порядок роботи. Верховний представник ЄС з питань спільної зовнішньої політики та політики безпеки. Європейська комісія: склад і порядок формування, організаційна структура, повноваження, порядок роботи. Судова система ЄС: склад, порядок формування, юрисдикція. Правова природа рішень Суду ЄС. Європейський центральний банк: склад і порядок формування, організаційна структура, повноваження, порядок роботи, юридична сила рішень. Рахункова палата: склад і порядок формування, організаційна структура, повноваження, порядок роботи, юридична сила рішень.

Тема 4. Права людини в Європейському Союзі. Громадянство Європейського Союзу

Становлення інституту правового статусу особи в праві ЄС. Нормативно-правові акти, що регулюють основи правового статусу людини та громадянина в ЄС. Роль прецедентного права Суду ЄС. Хартія про основоположні права Європейського Союзу 2000 р., її юридична сила, структура та зміст. Особливості класифікації прав у Хартії. Принципи правового статусу людини та громадянина в ЄС: принцип рівності, принцип поваги прав людини та основних свобод, принцип гарантованості і пріоритету прав людини та основних свобод. Основні цінності, на захист яких спрямована діяльність ЄС: людська гідність, свобода, демократія, рівність, верховенство права та повага до прав людини, зокрема осіб, що належать до меншин. Перспективи їх подальшого розвитку. Гарантії прав та свобод людини та громадянина в ЄС: інституціональні, процесуальні та матеріальні. Особливості приєднання ЄС до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. Інститут громадянства ЄС: історія становлення, природа, порядок набуття та втрати. Основні права громадян ЄС: свобода пересування та проживання в межах території Європейського Союзу, політичні права, право на звернення до органів ЄС, право на дипломатичний та консульський захист, право доступу до документів інститутів ЄС, право громадянської ініціативи щодо законо-проектів. Допустимі обмеження здійснення прав і свобод, їх межі. Основні обов'язки громадянина ЄС.

Тема 5. Законодавчий процес в Європейському Союзі

Поняття законодавчого процесу в ЄС: особливості та основні риси. Основні процедури прийняття рішень в ЄС та суб'єкти законодавчого процесу. Звичайна законодавча процедура: сфери застосування, стадії. Спеціальна законодавча процедура: сфери застосування, стадії. Акти делегованого законодавства: поняття та природа. Суб'єкти прийняття. Бюджетна процедура. Процедура укладання міжнародних угод. Опублікування актів інститутів ЄС та набрання ними чинності.

Змістовий модуль II. ПРАВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА ПИТАННЯ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Тема 6. Загальна характеристика права Європейського Союзу. Принципи і джерела права Європейського Союзу

Право ЄС: поняття, структура, дія у часі та просторі. Співвідношення понять “право ЄС” і “європейське право”. Співвідношення права ЄС з національним правом держав-членів. Принцип верховенства права ЄС щодо національного права держав-членів: історія становлення принципу, поняття, особливості застосування в окремих державах-членах.

Принцип прямої дії права ЄС у національних правопорядках держав-членів: історія становлення принципу, поняття, умови визнання, відмінність від прямого застосування. Джерела права ЄС: види та ієрархія. Зміст поняття *acquis communautaire* (“здобуток Співтовариства”) та особливості застосування цього поняття в законодавстві України. Загальна характеристика джерел вторинного права ЄС. Регламент і директива як джерела права ЄС. Правові акти *suigeneris* як джерела права ЄС. Індивідуальні та рекомендаційні акти ЄС: види, юридична сила, правове значення. Міжнародні договори як джерела права ЄС. Питання про існування правила прецеденту щодо рішень Суду ЄС.

Тема 7. Судовий захист права Європейського Союзу

Особливості судового захисту права в рамках ЄС: існування двох рівнів захисту – національного та наднаціонального. Захист права ЄС у Суді ЄС: прямі та непрямі провадження. Провадження проти держав-членів, що порушують свої зобов’язання за правом ЄС: підстави ініціювання, суб’єкти, порядок розгляду, характер рішень Суду ЄС. Провадження проти інститутів, що ухвалюють незаконні правові акти ЄС: підстави ініціювання, суб’єкти, порядок розгляду, характер судових рішень. Провадження проти незаконної бездіяльності інститутів ЄС: підстави ініціювання, суб’єкти, порядок розгляду, характер рішень Суду ЄС. Преюдиціальні провадження: визначення, природа, суб’єкти, порядок розгляду, характер рішень Суду ЄС. Забезпечення Судом ЄС єдності в застосуванні та тлумаченні права ЄС. Відповідальність держав-членів перед фізичними та юридичними особами за порушення права ЄС. Умови відповідальності держави-члена. Принципи еквівалентності та ефективності при відшкодуванні завданої фізичним та юридичним особам шкоди. Захист права ЄС у національних судах держав-членів.

Тема 8. Історія розвитку відносин між Україною та Європейським Союзом, їх нормативно-правове регулювання

Набуття членства в ЄС – пріоритет зовнішньої політики України, визначений на законодавчому рівні. Встановлення дипломатичних відносин України з Європейськими співтовариствами 1991 р. Передумови укладення Угоди про партнерство та співробітництво між Європейськими співтовариствами і Україною 1994 р., набрання чинності Угодою. Цілі Угоди, організаційні заходи, передбачені Угодою. Указ Президента України “Про затвердження стратегії інтеграції України до Європейського Союзу” 1998 р.: загальна характеристика. Закон України “Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу” 2004 р.: загальна характеристика.

Тема 9. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом

Структура та зміст Угоди про асоціацію. Політичний діалог та реформи, політична асоціація, співпраця у сфері зовнішньої політики: зміцнюючі основи. Співпраця у сфері юстиції, свободи та безпеки: поширюючи безпечний простір свободи. Поглиблена та всеосяжна вільна торгівля: чесна гра за прозорими правилами. Економічна співпраця: впроваджуючи європейські стандарти. Нові інституції асоціації. Допомога Україні з боку Європейського Союзу. Правова основа співробітництва України та ЄС у сфері регіональної політики. Основні акти законодавства та інструменти розвитку регіональної політики в Україні. Транскордонне співробітництво між Україною та Європейським Союзом. Співробітництво між Україною та Європейським Союзом у сфері енергоефективності.

Тема 10. Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу

Правові засади адаптації законодавства України до *acquis communautaire*. Закон України “Про загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу”. Програма адаптації законодавства України до законодавства ЄС. Етапи адаптації українського законодавства, їх завдання та пріоритетні сфери адаптації. Механізми адаптації законодавства України до законодавства ЄС. Центральні органи державної влади, відповідальні за адаптацію законодавства України до законодавства ЄС. Міністерство юстиції України як спеціальний уповноважений орган державної влади у сфері

адаптації. Юридична експертиза проектів нормативних актів щодо відповідності *acquis communautaire*: обсяг, процедура, юридичні наслідки.

Особливості застосування адаптованих норм права ЄС у національному правопорядку України.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с.р.		л	п	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Генезис та природа Європейського Союзу як особливого політико-правового феномену. Інституційна система Європейського Союзу												
Тема 1. Історія становлення та розвитку європейської інтеграції	10	2	2			6	8	2				8
Тема 2. Політико-правова природа Європейського Союзу	10	2	2			6	12		2			8
Тема 3. Загальна характеристика інституційної системи та інститутів Європейського Союзу	12	2	2			8	12					12
Тема 4. Права людини в Європейському Союзі. Громадянство Європейського Союзу	14	2	2			10	12					12
Разом за змістовим модулем 1	46	8	8			30	44	2	2			40
Змістовий модуль 2. Право Європейського Союзу та питання співробітництва України та Європейського Союзу												
Тема 5. Законодавчий процес в Європейському Союзі	12	2	2			8	12	2				12
Тема 6. Загальна характеристика права ЄС. Принципи і джерела права ЄС	12	2	2			8	12	2				12
Тема 7. Судовий захист права Європейського Союзу	12	2	2			8	16		2			10
Тема 8. Історія розвитку відносин	14	2	2			10	12					12

між Україною та Європейським Союзом, їх нормативно-правове регулювання												
Тема 9. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом	12	2	2			8	12					12
Тема 10. Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу	12	2	2			8	12					12
Разом за змістовим модулем 2	74	12	12			50	76	4	2			70
Усього годин	120	20	20			80	120	6	4			110
Модуль 2												
ІНДЗ			-	-		-			-	-	-	
Усього годин												

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Історія становлення та розвитку європейської інтеграції	2	
2.	Політико-правова природа Європейського Союзу	2	2
3.	Права людини в Європейському Союзі. Громадянство Європейського Союзу	2	
4.	Загальна характеристика інституційної системи та інститутів Європейського Союзу	2	
5.	Законодавчий процес в Європейському Союзі	2	
6.	Загальна характеристика права ЄС. Принципи права ЄС	2	
7.	Джерела права Європейського Союзу	2	
8.	Судовий захист права Європейського Союзу	2	2
9.	Історія розвитку відносин між Україною та Європейським Союзом, їх нормативно-правове регулювання	2	
10.	Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу	2	

7. Самостійна робота

Різновидами самостійної роботи є:

- вивчення лекційного матеріалу;
- самостійне опрацювання за відповідними темами окремих питань з навчальної дисципліни;
- робота з рекомендованою основною і додатковою літературою;
- підготовка доповідей, підготовка до обговорень за відповідними темами на семінарських заняттях;
- підготовка творчих робіт (есе, виступу на конференції та ін.);
- систематизація теоретичних та практичних знань перед колоквиумом та іспитом.

Контроль виконання самостійної роботи відбувається при обговореннях на семінарах, при написанні експрес-контрольних робіт, письмового екзаменаційного завдання.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Історія становлення та розвитку європейської інтеграції	6	8
2.	Політико-правова природа Європейського Союзу	6	8
3.	Загальна характеристика інституційної системи та інститутів Європейського Союзу	8	12
4.	Права людини в Європейському Союзі. Громадянство Європейського Союзу	10	12
5.	Законодавчий процес в Європейському Союзі	8	12
6.	Загальна характеристика права ЄС. Принципи права ЄС	8	12
7.	Судовий захист права Європейського Союзу	8	10
8.	Історія розвитку відносин між Україною та Європейським Союзом, їх нормативно-правове регулювання	10	12
9.	Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом	8	12
10.	Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу	8	12
Всього годин		76	106

8. Індивідуальні завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання у вигляді наукового есе та/або аудіовізуальної роботи, що має містити чіткий виклад суті поставленої проблеми, включати самостійно проведений аналіз цієї проблеми з використанням концепцій і аналітичного інструментарію, розглянутого в рамках дисципліни, висновки, що узагальнюють авторську позицію з поставленої проблеми. Виконання ІНДЗ передбачає виявлення у студентів вміння опрацювати першоджерела, наукову літературу, визначати актуальність теми дослідження, ставити наукові завдання, робити бібліографічні огляди, самостійні висновки і теоретичні узагальнення, логічно викладати матеріал.

Наявність позитивних оцінок, отриманих студентом за індивідуальні завдання, є необхідною умовою допуску до семестрового контролю з даної дисципліни. Індивідуальні завдання виконуються самостійно і не входять у тижневе аудиторне навантаження студента. Викладач контролює виконання індивідуального завдання на консультаціях, графік яких розробляється і затверджується завідувачем кафедри на початку семестру.

Теми ІНДЗ

1. Поняття, особливі риси та призначення сучасного міжнародного права.
2. Норми міжнародного права: порядок створення та види.
3. Предмет та метод міжнародного права.
4. Основні принципи міжнародного права, їх значення в системі права.
5. Джерела сучасного міжнародного права.
6. Поняття суб'єктів міжнародного права.
7. Держава як основний суб'єкт міжнародного права.
8. Правосуб'єктність фізичної особи у міжнародного праві – проблемні риси.
9. Правосуб'єктність міжнародних економічних організацій.
10. ООН та система її головних органів.
11. Міжнародні конференції, їх статус і функції. Механізм прийняття рішень.
12. Міжнародний суд ООН: склад, повноваження, судова процедура.
13. Спеціалізовані установи ООН.
14. Правосуб'єктність транснаціональних корпорацій.
15. Проблема визнання та правонаступництва суб'єктів у міжнародному праві.

16. Правові засоби розв'язання міжнародних спорів.
17. Міжнародні суди.
18. Міжнародні арбітражі.
19. Поняття та види міжнародних договорів.
20. Міжнародний договір, стадії процесу його укладення.
21. Недійсність, призупинення або припинення дії договорів. Внесення змін до договорів.
22. Поняття та види відповідальності в міжнародному праві.
23. Міжнародні правопорушення, їх види.
24. Система органів зовнішніх зносин.
25. Дипломатичні та консульські представництва.
26. Поняття, юридична природа та складові державної території.
27. Континентальний шельф, його правовий режим.
28. Правовий режим Антарктики.
29. Міжнародний район морського дна та його режим за Конвенцією ООН з морського права 1982 р.
30. Правовий режим іноземців та його види. Характерні особливості правового становища іноземців.
31. Проблема захисту прав людини у сучасному міжнародному праві.
32. Механізми міжнародного співробітництва у сфері прав людини.
33. Європейський суд з прав людини: склад, повноваження, судова процедура.
34. Міжнародне право прав людини, його особливості порівняно з іншими галузями міжнародного права.
35. Міжнародне економічне право, його особливості порівняно з іншими галузями міжнародного права.
36. Транснаціональні корпорації та їх значення у міжнародному економічному праві.

9. Методи навчання

Відповідно до реалізації компетентнісного підходу в навчальному процесі передбачається використання активних та інтерактивних форм проведення занять (розбір конкретних ситуацій та ін.) у комбінації з позааудиторною роботою (участь у конференціях та круглих столах) з метою формування і розвитку особистісних якостей у студентів. При викладанні навчальної дисципліни для активізації навчального процесу передбачено застосування таких методик: проблемні лекції, міні-лекції, робота в малих групах, презентації, банки візуального супроводження, семінари-дискусії, кейс-метод, мозкові атаки. Використання зазначених навчальних технологій впливає на посилення здатності студентів до самостійності (формування власної точки зору з окремого питання чи проблеми) та групової роботи (здатність до соціальної інтеграції та до компромісу в прийнятті колективних рішень і при вирішенні конфліктів).

10. Методи контролю

Оцінювання знань студентів з навчальних дисциплін здійснюється на основі результатів поточного модульного контролю (ПМК) і підсумкового контролю знань (іспиту).

Об'єктом оцінювання знань студентів є програмний матеріал дисципліни, засвоєння якого відповідно перевіряється під час поточного контролю і на іспиті.

Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння певного матеріалу, вироблених навичок проведення розрахункових робіт, умінь самостійно опрацьовувати тексти, здатності осмислити зміст теми чи розділу, умінь публічно чи письмово представити певний матеріал (презентація).

Завданням іспиту є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних, лабораторних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Поточний контроль реалізується у формі опитування, захисту лабораторних робіт, виступів на семінарських та практичних заняттях, експрес-контролю тощо, перевірки результатів виконання різноманітних індивідуальних навчально-дослідних завдань (розрахунково-графічних робіт, рефератів тощо), контролю засвоєння навчального матеріалу, запланованого на самостійне опрацювання студентом.

Модульний контроль є складовою поточного контролю і здійснюється в формі виконання студентом модульного контрольного завдання (контрольної роботи, тесту тощо) згідно затвердженого графіку.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному освітньому (кваліфікаційному) рівні або на окремих його завершальних етапах.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та державну атестацію студента.

Семестровий контроль проводиться у формі семестрового екзамену з навчальної дисципліни в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою, і в терміни, встановлені навчальним планом.

Семестровий екзамен – це форма підсумкового контролю засвоєння студентом теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни за семестр. Складання екзамену здійснюється під час екзаменаційної сесії відповідно до затвердженого в установленому порядку розкладу.

Об'єктами поточного контролю знань студентів є:

- систематичність та активність роботи на семінарських (практичних, лабораторних) заняттях;
- виконання завдань для самостійного опрацювання;
- виконання індивідуального навчально-дослідного завдання;
- виконання модульних (контрольних) завдань.

При контролі систематичності та активності роботи на семінарських (практичних, лабораторних) заняттях оцінці можуть підлягати: рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на семінарських і практичних заняттях; активність при обговоренні питань, що винесені на семінарські (практичні) заняття; результати виконання і захисту практичних робіт, експрес-контролю тощо.

При контролі виконання завдань для самостійного опрацювання та індивідуального навчально-дослідного завдання оцінці можуть підлягати: самостійне опрацювання тем в цілому чи окремих питань; проведення розрахунків; написання рефератів, есе; підготовка конспектів навчальних чи наукових текстів, підготовка реферативних матеріалів з публікацій тощо.

При виконанні модульних (контрольних) завдань оцінці підлягають теоретичні знання та практичні навички, яких набули студенти після опанування певного модуля. Модульний контроль, може проводитись у формі тестів, відповідей на теоретичні питання або розв'язання практичних завдань під час проведення контрольних робіт, виконання індивідуальних завдань тощо.

Розподіл загальної кількості балів, за якими оцінюється вся поточна робота, форми проведення контрольних заходів та критерії їх оцінювання, визначаються робочими навчальними програмами і доводяться до відома студентів на початку семестру.

Студентам, які брали участь в позанавчальній науковій діяльності (в роботі конференцій, підготовці наукових публікацій, участь в олімпіадах, конкурсах студентських наукових робіт тощо і досягли значних результатів, можуть присуджуватись додаткові бали за результати поточного контролю з відповідної дисципліни.

Результати поточного контролю знань студентів вносяться до журналу обліку роботи академгрупи і враховуються при виставленні підсумкового балу за опанування дисципліни.

Відповідно до видів контролю набутих студентом знань та вмінь передбачається використання поточної, контрольної, підсумкової модульних оцінок, поточної семестрової, а також екзаменаційної (залікової) та підсумкової семестрової оцінок.

Поточна модульна оцінка складається з балів, які отримує студент за певну навчальну діяльність протягом засвоєння даного модуля – виконання та захист індивідуальних завдань (розрахунково-графічних робіт, рефератів тощо), лабораторних робіт, виступи на семінарських заняттях тощо.

Несвоєчасне виконання завдань поточного контролю враховується при їх оцінюванні.

Контрольна модульна оцінка визначається в балах за результатами контролю з даного модуля.

Перескладання контрольної модульної оцінки з метою її підвищення не дозволяється.

Підсумкова модульна оцінка визначається в балах як сума поточної та контрольної модульних оцінок з даного модуля.

Модуль зараховується студенту, якщо він успішно виконав передбачені в даному модулі всі види навчальної роботи та під час модульного контролю отримав позитивну контрольну модульну оцінку, а відтак, позитивну підсумкову модульну оцінку.

Перескладання позитивної підсумкової модульної оцінки з метою її підвищення не дозволяється.

Заборгованість з модуля повинна бути ліквідована студентом в позааудиторний час до початку підсумкового контролю з наступного модуля.

Кінцевий термін ліквідації заборгованості з модульного контролю обмежується початком заліково-екзаменаційної сесії.

Поточна семестрова оцінка визначається в балах як сума підсумкових модульних оцінок, отриманих за засвоєння всіх модулів, враховуючи ІНДЗ.

11. Критерії оцінювання результатів навчання

Семестровий іспит – це форма підсумкового контролю засвоєння студентом знань теоретичного і практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни за навчальний семестр, який проводиться як контрольний захід.

Студент вважається допущеним до іспиту з дисципліни, якщо він виконав завдання всіх практичних занять і успішно атестувався протягом семестру.

При оцінці знань студента враховується грамотність, логічність і чіткість відповіді, знання і вміння працювати з текстами.

Оцінка

90-100	Відмінно (5)	A excellent
--------	---------------------	--------------------

ставиться за умови, якщо :

- при відповіді студент повністю, творчо і грамотно розкриває питання, проявляє глибокі знання лекційного матеріалу, основної і додаткової літератури, передбаченою програмою дисципліни, на рівні творчого використання;

Оцінка

82-89	Добре (4)	B very good
75-81		C good

ставиться за умови, якщо :

- при відповіді студент грамотно розкриває питання, добре володіє теоретичним матеріалом, але допускає окремі неточності, порушує логічність; проявляє знання програмного матеріалу на рівні аналогічного відтворення;

Оцінка

67-74	Задовільно (3)	D satisfactory
60-66		E sufficient

ставиться за умови, якщо :

- при відповіді студент демонструє знання основного програмного матеріалу, але вони носять розрізнений характер; у відповіді відсутні висновки, мають місце неточності,

помилки при відповіді на одне з питань при принципово правильній відповіді на інші питання на рівні репродуктивного відтворення;

Оцінка

35-59	Незадовільно (2) з правом перескладання	FX
-------	---	-----------

ставиться за умови, якщо:

- при відповіді студент непослідовно розкриває питання або не розкриває більшу їхню частину, допускає принципові помилки, які свідчать про незнання теоретичних положень дисципліни; рівень відповіді студента нижче репродуктивного відтворення.

- Оцінка

34 і менше	Незадовільно (2) з обов'язковим повторним курсом	F fail
------------	--	---------------

виставляється при відмові студента від відповіді або якщо він за власним бажанням покинув аудиторію.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота													ІНДЗ	Підсумковий контроль (екзамен)	Сума
ЗМ 1						ЗМ 2					Самостійна робота		10	15	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	см. р.	см. р.			
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	10	10			

Розподіл балів, які отримують студенти (з. в.)

Поточне тестування та самостійна робота					ІНДЗ	Підсумковий контроль (екзамен)	Сума			
ЗМ1		ЗМ2		Самостійна робота			15	15	100	
T1		T2		см. р.		см. р.				
10		10		20		20				

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	
82-89	B	добре	
75-81	C		
69-74	D		
60-68	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Рекомендована література

Основна

1. Дахно І. І. Право Європейського Союзу. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 415 с.
2. Кузьо М., Черніков Д., Павлюк С., Хорольський Р. Угода про асоціацію між Україною та ЄС: зміст та імплементація. К: 2014. 24 с.
3. Мушак Н. Б. Міжнародно-правові засади захисту та забезпечення прав людини в європейських міжнародних організаціях. К. : Ліра-К, 2014. 188 с.
4. Тетарчук І. В., Дяків Т. Є. Європейське право (право Європейського Союзу). К. : Центр учбової літератури, 2017 157 с.
5. Тетарчук І. В., Дяків Т. Є. Європейське право (право Європейського Союзу) К. : Центр учбової літератури, 2013. 157 с.

Допоміжна

1. Абдуллаєв Р. Генеза та сучасний стан правового регулювання інституту санкцій у праві Європейського Союзу. Юридичний вісник. 2018. № 1. С. 98–102.
2. Божко В. М. Порівняльно-правовий аналіз особливостей проходження публічної служби в Україні та Європейському Союзі. Приватне та публічне право. 2018. № 3. С. 84-90.
3. Губанов О. О. Правова доктрина як елемент правової системи Європейського Союзу: її місце та зв'язок з іншими елементами. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки. 2015. Вип. 4(1). С. 24–28.
4. Добрянський С. До характеристики юридичного гарантування прав людини у Європейському Союзі. Вісник Львівського університету. Серія : Міжнародні відносини. 2016. Вип. 38. С. 233–245.
5. Європейський Союз: що це таке і що він робить. К. : Представництво ЄС, 2018. 58 с.
6. Кикоть П. В. "Вільне небо" між Україною та Європейським Союзом: удосконалення правового регулювання ринку авіаційних перевезень. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2018. № 1. С. 351–359.
7. Коваленко Я. І. Аналіз діяльності органів європейського союзу, до компетенції яких входить захист прав людини. Вісник Пенітенціарної асоціації України. 2018. № 1. С. 184–190.
8. Магновський, І. Європейський суд з прав людини як міжнародно-правова гарантія захисту прав і свобод громадян України. Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Юридичні науки. 2017. № 861. С. 291–296.
9. Овечкіна О. С. Гармонізація національного законодавства із правом Європейського союзу у сфері інтелектуальної власності . Право.ua. 2017. № 2. С. 35-41.
10. Серета Т. Конституційно-правові основи інтеграції законодавства України до законодавства Європейського Союзу. Юридична Україна. 2017. № 4. С. 4–11.
11. Фалалєєва Л. Г. Фундаментальні права та концепція наднаціональності: новітні підходи у практиці Європейського Союзу. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2018. № 2. С. 58–67.

14. Інформаційні ресурси

Нормативна база: Конституція України. К., 2012, Закони України, Укази Президента України, Постанови Кабінету Міністрів України.

Фонди Національної наукової бібліотеки імені В.Вернадського НАН України, Наукової бібліотеки УДПУ імені Павла Тичини

Електронні ресурси:

1. europa.eu – офіційний інтернет-портал Європейського Союзу
2. <https://eur-lex.europa.eu/> EUR-Lex – Онлайн доступ до законодавства Європейського Союзу

3. <https://eur-lex.europa.eu/collection/eu-law/treaties/treaties-force.html> – Договори Європейського Союзу
4. https://eeas.europa.eu/delegations/ukraine_uk – Представництво Європейського Союзу в Україні
5. <http://www.president.gov.ua>. – веб-сторінка Президента України.
6. <http://rada.gov.ua>. – веб-сторінка Верховної Ради України.
7. <http://www.kmu.gov.ua>. – веб-сторінка Кабінету Міністрів України.
8. <http://eu-ua.org/association4u-training-deliverables> – євроінтеграційний портал